

Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет
Факультет ветеринарної медицини та тваринництва
Кафедра ветеринарної епідеміології

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ
„ІСТОРІЯ ХВОРОБИ” З ДИСЦИПЛІНИ
«ПАРАЗИТОЛОГІЯ ТА ІНВАЗІЙНІ ХВОРОБИ ТВАРИН»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
Галузь знань: 21 «Ветеринарія»
Спеціальність 211 «Ветеринарна медицина»
Освітня програма: «Ветеринарна медицина»

Житомир – 2025

Укладачі: Юрій ДОВГІЙ, доктор ветеринарних наук, професор кафедри ветеринарної епідеміології
Діана ФЕЩЕНКО, кандидат ветеринарних наук, доцент кафедри ветеринарної епідеміології

Рецензенти: кандидат вет.наук, доцент кафедри ветеринарної епідеміології,
Фурман С. В.

кандидат ветеринарних наук, доцент кафедри внутрішньої патології та морфології Гончаренко В.В

Методичні рекомендації розглянуті та схвалені на засіданні кафедри внутрішньої патології та морфології Поліського національного університету (протокол № 1 від 26.08.2025) і засіданні навчально-методичної комісії факультету ветеринарної медицини та тваринництва Поліського національного університету (протокол № 1 від 29.05.2025)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Мета і завдання написання академічної «Історії хвороби».....	5
2. Порядок виконання та оформлення роботи.....	6
3. Оформлення академічної «Історії хвороби».....	8
4. Загальні дані про «Історію хвороби».....	10
4.1. Попереднє знайомство і власні дослідження.....	12
4.2. Постановка діагнозу і прогноз.....	15
4.3. Лікування, режим утримання і дієта.....	16
4.4 Розробка протипаразитарних заходів та прогнозування паразитарних хвороб.....	16
5. Захист академічної «Історії хвороби».....	21
6. Рекомендована література.....	22
Додатки.....	23

ВСТУП

Паразитологія та інвазійні хвороби тварин є важливішим розділом клінічної ветеринарії, що вивчає сучасні методи та послідовність етапів розпізнавання хвороб та стан хворої тварини з метою призначення необхідних лікувально-профілактичних заходів. Вивчаючи дисципліну, здобувачі засвоюють теорію та практику методів діагностичного обстеження тварин (диспансеризація стада) та методологічні основи мислення при побудові діагнозу.

Після вивчення основних розділів дисципліни, в відповідності до навчального плану, кожен здобувач виконує курсову роботу. Для цього проводиться повне клінічне обстеження хворої тварини, дослідження крові, сечі, фекалій. Дані лабораторних досліджень пов'язуються з клінічними ознаками та дається детальне заключення про стан органів та систем тварини, яку досліджують. Курсова робота оцінюється за п'ятибальною системою з відміткою в заліковій книжці. В випадку незадовільного виконання роботи студенти зобов'язані виконати нову курсову роботу.

1. Мета і завдання написання академічної «Історії хвороби»

Метою даних методичних рекомендацій є підготовка кваліфікованих фахівців-клініцистів, які здатні в умовах виробництва вирішувати складні питання з діагностики, лікування, профілактики, ліквідації інвазійних захворювань.

Курсова робота передбачає розв'язання складного завдання або проблеми у галузі ветеринарної паразитології, що потребує проведення відповідних досліджень.

Мета проведення курації хворої тварини – це розвиток у майбутніх лікарів клінічного мислення, вміння використовувати на практиці теоретичні знання під час розв'язання діагностичних та лікувальних завдань, навчання основ ветеринарної паразитології, уміння проводити маніпуляції з хворою твариною згідно «Європейської конвенції про захист хребетних тварин» (Страсбург, 1985).

Завданням написання академічної «Історії хвороби» з дисципліни:

- вивчити лабораторні методи дослідження фекалій та гематологічні показники;
- набути навички надання кваліфікованої допомоги при інвазійних хворобах;
- оволодіти методами лікування і профілактики.

Написання курсової роботи надає здобувачам освіти можливість набути такі компетентності:

ЗК07. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

СК02. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час професійної діяльності.

СК04. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.

СК06. Здатність здійснювати відбір, пакування, фіксування і пересилання проб біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.

СК08. Здатність планувати, організовувати та реалізовувати заходи з лікування тварин різних класів і видів, хворих на незаразні, інфекційні та інвазійні хвороби.

СК12. Здатність розробляти та реалізовувати заходи, спрямовані на захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей.

СК13. Здатність розробляти стратегії профілактики хвороб різної етіології.

Після завершення написання академічної «Історії хвороби» (курсорової роботи) здобувач повинен:

ЗНАТИ біологію, морфологію та життєві цикли основних паразитів тварин і птиці; шляхи зараження та епізоотологічні особливості паразитарних інвазій; клінічні прояви інвазійних хвороб та їх диференціацію від інших патологій; сучасні методи діагностики паразитарних хвороб (клінічні, лабораторні, інструментальні); класифікацію, механізм дії, показання та обмеження застосування протипаразитарних препаратів; принципи ветеринарно-санітарної оцінки продуктів тваринництва, отриманих від інвазованих тварин; основи організації протипаразитарних і профілактичних заходів у різних умовах утримання тварин, проводити клінічне обстеження тварин з підозрою на паразитарні хвороби;

РОЗПІЗНАВАТИ симптоми хвороб інвазійних хвороб, причини виникнення та клінічний прояв за інвазійних захворювань; етіологію та симптоми хвороб молодих тварин та диференціальну діагностику за гострого і хронічного перебігу інвазійних хвороб.

УМІТИ застосовувати практичні методи діагностики (мікроскопічні, гельмінтологічні та ін.); інтерпретувати результати лабораторних і діагностичних досліджень; призначати адекватні схеми лікування з урахуванням виду паразита, стану тварини та безпеки для людини; оцінювати придатність продуктів тваринного походження від інвазованих тварин; розробляти та впроваджувати програми профілактики паразитарних хвороб у приватних господарствах, фермерських підприємствах, притулках і зоопарках; консультувати власників тварин щодо профілактики та безпечного утримання.

Значення написання курсової роботи у вигляді академічної «Історії хвороби» з навчальної дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин» – здобувач повинен добре оволодіти клінічними і лабораторними методами дослідження і методами лікування та профілактики за інвазійних захворювань. Узагальнюючи і аналізуючи наслідки досліджень, він повинен вміти поставити діагноз захворювання і призначити та застосувати лікування тварин. У здобувача думка, як лікаря ветеринарної медицини, починає формуватись лише під час курації тварин.

Разом з викладачем, ординатором, ветеринарним лікарем господарства або клініки здобувач повинен провести дослідження тварини, зібрати анамнез, спостерігати за симптомами хвороби, поставити діагноз, визначити прогноз і вибрати метод лікування з урахуванням динаміки стану тварини. Це буде сприяти поглибленню теоретичних знань і закріпленню практичних навичок лікаря ветеринарної медицини, навчить здобувача самостійно, виходячи з умов виробництва, вирішувати практичні питання технології відтворення домашніх і сільськогосподарських тварин однієї з провідних клініко-біологічних дисциплін.

Курсова робота вимагає від здобувача освоєння елементів науково-дослідної роботи: вільне володіння матеріалом; вміння відбору та систематизації літературного матеріалу, що стосується досліджуваної теми; уміння підготувати і правильно оформити роботу; мати уявлення про позиції вчених з обраної теми; уміння обґрунтувати висновки по зібраному матеріалу.

Робота не повинна містити плагіату, у тому числі некоректних текстових запозичень.

Результати навчання

ПРН 03. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.

ПРН 04. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, приймати рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.

ПРН 05. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.

ПРН 06. Розробляти карантинні та оздоровчі заходи, методи терапії, профілактики, діагностики та лікування хвороб різної етіології.

ПРН 08. Здійснювати моніторинг причин поширення хвороб різної етіології, розробляти заходи, спрямовані на захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей.

ПРН 21. Формулювати висновки щодо експлуатації та лікування тварин різних класів і видів, профілактики їх заразних та незаразних хвороб.

Курсова робота виконується з допомогою наукового керівника – викладача, який працює на кафедрі. Відсутність керівника не допускається.

Завдання керівника – консультувати щодо проведення досліджень, встановлення вірного діагнозу, призначення лікування; сприяти формуванню наукового мислення, самостійності думок, творчих навичок, розвитку мови здобувачів вищої освіти; навчити докладати і роз'яснювати зміст своєї роботи, обґрунтовувати призначене лікування та його доцільність і аргументувати висновки.

Функції наукового керівника:

допомагає в проведенні досліджень, встановленні точного діагнозу і, відповідно, формулюванні теми курсової роботи;

формулює завдання на виконання курсової роботи;

надає допомогу у формулюванні мети і завдань дослідження, контролює хід виконання роботи, але не пропонує готових рішень;

рекомендує необхідну для вивчення наукову, методичну та спеціальну літературу;

систематично контролює хід роботи та виконання завдань;

перевіряє остаточний варіант курсової роботи, рецензує і оцінює роботу.

Науковий керівник здійснює постійне спостереження за роботою та надає необхідні консультативні поради.

ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Курсова робота виконується здобувачами в поза аудиторний час. Строк виконання встановлюється викладачем. За кожним здобувачем закріплюється хвора тварина, яка на протязі 2-3 днів повинна бути клінічно обстежена з лабораторним аналізом крові, сечі, фекалій. Об'єм написання курсової роботи 25-30 сторінок друкованого тексту (машинопис на 20-25 сторінок). Текст розміщують на стандартних листках формату А4 з полями: верхнє та нижнє 2 см, ліве 3 см, праве 1,5 см. Текст розміщується на одній стороні листа. Заголовки виділяють великими літерами. Курсова робота повинна мати тверду обкладинку (скорозшивач) та титульний лист (акуратно підписаний).

Курсова робота складається і виконується за такою схемою: реєстрація тварини, анамнез та власне дослідження, яке складається з загального дослідження та дослідження окремих систем і органів тварини, проти паразитарних заходів та прогнозування. Після перевірки курсової роботи проводиться її захист. Нижче наводиться схема виконання курсової роботи.

СХЕМА ВИКЛАДЕННЯ ІСТОРІЇ ХВОРОБИ
З ДИСЦИПЛІНИ «ПАРАЗИТОЛОГІЯ ТА ІНВАЗІЙНІ ХВОРОБИ
ТВАРИН»

(зразок титульної сторінки)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ТВАРИНИЦТВА

Кафедра ветеринарної епідеміології

ІСТОРІЯ ХВОРОБИ № (номер, що відповідає запису в журналі для
реєстрації стаціонарно хворих тварин)

Тварини:
(вид, кличка, інвентарний номер)

Діагноз _____

Здобувача (ки) _____ курсу _____
групи _____
напряму підготовки _____
спеціальності _____

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник _____

_____ (посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

м. Житомир - 2025 рік

Розділ 1. Registratio

1. Порядковий номер;
2. Дата і час дослідження тварини;
3. Вид тварини;
4. Стать тварини;
5. Вік тварини (місяць і рік народження);
6. Кличка, інвентарний номер, номер бирки і т.п.;
7. Масть і прикмети тварини;
8. Вага тварини;
9. Порода і породність тварини;
10. Продуктивність тварини;
11. Власник тварини;
12. Адреса власника і місцезнаходження тварини.
13. Діагноз при надходженні на стаціонарне лікування (первинний діагноз)
14. Діагноз заключний;
15. Результати лікування;
16. Дата вибуття тварини з клініки;
17. Кількість днів лікування;
18. Підпис куратора.

Примітка: якщо тварина в клініку надійшла здорова, то в графі заключного діагнозу хвороби пишуть: “Тварина клінічно здорова”.

Розділ 2. Anamnesis vitae et anamnesis morbi

A. Anamnesis de vita animalis

Анамнез життя - в цьому розділі необхідно надати наступні дані: 1) походження тварини (доморощене чи придбане); 2) умови догляду та утримання; 3) умови годівлі та водонапування, раціон на день обстеження, кратність годівлі, кількість кормів, хімічний склад кормів; 4) призначення тварини - дійна, на відгодівлі, робоча, характер експлуатації і т.п.; 5) вагітність на даний час; 6) кількість лактацій; 7) які проводились діагностичні дослідження та профілактичні обробки (дата та результати); 8) санітарно-епізоотичний стан господарства.

B. Anamnesis de morbi animalis

Анамнез хвороби включає дані про перенесені раніше хвороби, коли і за яких обставин захворіла тварина, в чому проявилось захворювання, які клінічні симптоми зникли на протязі захворювання, які з'явилися, яка лікувальна допомога надавалась, ким та коли?

Розділ 3. Exploratio propria clinical status presents animalis

В цьому розділі описують об'єктивні дані, отримані в день і час обстеження хворої тварини:

A. Exploratio status communis

Проводять дослідження в наступній послідовності:

1. Визначають температуру, частоту пульсу та дихання (ТПД)

Записи ведуть щоденно в формі таблиці:

Добові коливання температури, частоти пульсу та дихання тварини

Таблиця

Дата	Температура, °C		Частота пульсу		Частота дихання, рух/хв.	
	ранок	вечір	ранок	вечір	ранок	вечір
1	2	3	4	5	6	7

На основі даних таблиці будують графік добових коливань вище зазначених показників.

**Добові коливання температури тіла, частоти пульсу та дихання
телячки “Чорнушка” з 21.02.2006 по 23.02.2006 р.**

Дата	Температура, °С		Частота пульсу		Частота дихання, рух/хв.	
	ранок	вечір	ранок	вечір	ранок	вечір
21.06	41	41,5	85	90	30	32
22.06	40,0	40,8	65	60	20	25
23.06	38,4	38,8	60	55	5	10

1. Визначення габітусу (Habitus) - зовнішній вигляд тварини. При цьому визначають положення тіла в просторі (поза), тілобудову, вгодованість, конституцію, темперамент (тип вищої нервової діяльності), поведінку тварини (загальна реактивність);

2. Дослідження стану кон'юнктиви та слизових оболонок (звертають увагу на колір, ступінь напруження, вологість, наявність витіків);

3. Дослідження шкіряного покриву (при дослідженні звертають увагу на блиск, прилягання, густоту, еластичність, силу утримання в волосяних цибулинах, колір та вологість);

4. Дослідження шкіри (визначають температуру, вологість, еластичність, запах, колір, наявність свербіжів та паразитів, припухання, наявність висипів, порушення цілісності та функції шкіри);

5. Підшкірна клітковина (звертають увагу на ступінь розвитку, наявність набряків, емфізем);

6. Дослідження поверхневих лімфатичних вузлів та лімфосудин (визначають величину, форму, рельєф поверхні, консистенцію, чутливість, рухливість лімфовузла та шкіри);

7. Дослідження рухового апарату (звертають увагу на постанову кінцівок, хромоту, рухи, скелетні м'язи, кістки, суглоби, сухожилки, зв'язки, сухожильні піхви, бурси, хвіст, копита, вінчик, роговий башмак);

У самок проводять дослідження вимені (визначають форму, величину, стан волосяного покриву, колір шкіри, наявність порушень цілісності, висипів, набряки, температуру на симетричних ділянках, еластичність шкіри, консистенцію, болючість вимені, форму, об'єм сосків, їх чутливість, консистенцію, тонус сфінктера, сосковий канал, прохідність соскового каналу при здоюванні, цівку видоюваного молока. При дослідженні молока звертають увагу на колір, запах, консистенцію, наявність домішок та реакцію на мастит).

Б. Exploratio systematum et organorum singularium

В цьому підрозділі описують дані про стан окремих систем і органів на момент дослідження, в такій послідовності:

1. Дослідження серцево-судинної системи:

- 1.1. Збір анамнестичних даних по серцево-судинній системі;
- 1.2. Дослідження серця: серцевий поштовх (огляд серцевої ділянки, сила серцевого поштовху, її величина, місце та характер), перкуторні межі (верхня, нижня, задня межа та межі відносної та абсолютної тупості), тони серця (чистота систолічного та діастолічного тонів, їх підсилення, ослаблення, роздвоєння, наявність перикардіальних, кардіопульмональних та екстраперикардіальних шумів);
- 1.3. Дослідження артеріального пульсу: результати огляду, пальпації (частота пульсу, тахікардія, брадикардія), якість пульсу (наповнення, напруженість, сила, ритм, аритмія, ниткоподібний і т.п.);
- 1.4. Дослідження венного пульсу (ступінь наповнення, характер коливальних рухів, еластичність);

2. Дослідження дихальної системи:

- 2.1. Дослідження дихальних рухів (частота, глибина, тип і ритм дихання, симетричність дихальних рухів, наявність задишки);
- 2.2. Дослідження верхніх дихальних шляхів та кашлю:
 - 2.2.1. Дослідження носу (звертають увагу на наявність та характер носових витікань, видихуване повітря, стан ніздрів, крил носу та слизову оболонку);
 - 2.2.2. Дослідження придаткових порожнин (верхньощелепова, лобна). Встановлюють їх конфігурацію, місцеву температуру, чутливість цих порожнин та зміни кісткової тканини);
 - 2.2.3. Дослідження гортані та трахеї (звертають увагу на положення голови й шиї, набряки, форму, величину, чутливість, місцеву температуру, характер звуків та досліджують наявність і характер кашлевого рефлексу).
- 2.3. Дослідження грудної клітини (визначають форму, болючість, місцеву температуру, наявність набряків, емфізем, цілісність ребер, характер їх поверхні, встановлюють задню межу легень, тип дихання, наявність патологічних шумів);

3. Дослідження харчотравної системи (прийом корму та води, дослідження рота та ротової порожнини, глотки, стравоходу, черева, шлунку, додаткові методи дослідження):

- 3.1. Дослідження приймання корму та води (при цьому досліджують апетит, наявність спраги, приймання корму та води, жування, ковтання, відригування, жуйки та блювоти);

3.2 Дослідження рота та ротової порожнини (починають із зовнішнього огляд, визначають стан губ і щік, правильність стуляння ротової щілини, наявність слинотечі, свербежу та мимовільних рухів губами. Потім звертають увагу на стан слизової оболонки рота, язика, зубів, ясен, поверхні щік, вміст ротової порожнини і запах з неї);

3.3. Дослідження глотки (звертають увагу на положення голови і шиї, конфігурацію ділянки глотки і верхньої частини яремного жолоба, виявляють набрякання, ущільнення тканин, болючість, підвищення місцевої температури, наявність сторонніх тіл);

3.4. Дослідження стравоходу (визначають його болючість, закупорку сторонніми тілами, нагромадження кормових мас, наявність припухань, крепітації і т.д.);

3.5. Дослідження черева (оглядом встановлюють величину, форму, симетричність, стан голодних ямок, здухвин, нижніх контурів живота, наявність вип'ячувань; при поверхневій пальпації черева визначають стан шкіри й підшкірної клітковини, тонус, болючість всієї черевної стінки або окремих її ділянок, наявність набряків, пухлин, гриж, застосовуючи глибоку пальпацію визначають вагітність (у самок), величину, форму, положення, наповнення, характер поверхні, болючість, рухливість органів черевної порожнини. У дрібних тварин - наявність інвагінації, пухлин, та непрохідності. У великої рогатої худоби - ступінь наповнення рубця кормовими масами, болючість ділянки печінки, її збільшення, болючість);

3.6. Дослідження шлунка (визначають об'єм і форму черева, частоту, силу і ритм скорочення шлунку, ступінь його наповнення, характер і консистенцію вмісту, чутливість і напругу стінок, наявність шумів та ін.);

3.7. Дослідження кишечника (зовнішнім оглядом виявляють зміни форми черева, поведінки тварини, акту дефекації; у дрібних тварин пальпацією визначають чутливість і напруження черевної стінки, форму, розміщення, рухомість, болючість і характер вмісту кишечника, у великих тварин пальпація кишечника можлива лише через пряму кишку (ректальне дослідження); перкусія кишечника не має великого діагностичного значення; аускультатією досліджують моторну функцію кишечника завдяки перистальтичним шумам (сила, характер);

4. Дослідження печінки (визначають іктеричність слизових оболонок і шкіри на непеґментованих ділянках, болючість в ділянці печінки, місце знаходження, її межі. При значному збільшенні можна визначити її консистенцію та стан поверхні).

5. Дослідження сечостатевої системи. Проводять за такою схемою:

5.1. Дослідження сечовиділення (поза тварини під час сечовиділення, сила і характер потоку сечі, тривалість акту сечовиділення, його частота, добова кількість сечі);

5.2. Дослідження нирок (межі розташування, наявність набряків, величину, форму, чутливість, консистенцію, болючість, в разі необхідності застосовують лабораторні методи дослідження - біопсія, рентгенівське дослідження, дослідження функціонального стану);

5.3. Дослідження сечового міхура (виявляють відвисання черевної стінки в ділянці розміщення сечового міхура, досліджують акт сечовиділення (див. пункт 5.1.), звертають увагу на розміщення, наповнення та чутливість, об'єм, тонус його стінки, болючість, наявність сторонніх тіл та ін., при необхідності застосовують додаткові методи дослідження - цистоскопія, катетеризація);

5.4. Дослідження уретри (звертають увагу на стан слизової оболонки, проходність, наявність сечових каменів);

6. Дослідження нервової системи. Рекомендується проводити дослідження нервової системи за слідуючою схемою - дослідження поведінки тварини, черепа та хребта, органів чуття, поверхневої і глибокої чутливості, рухової сфери та рефлексів.

6.1. Дослідження поведінки тварин (досліджують спостереженням за змінами положення тіла, рухів очей, вушних раковин, хвоста, кінцівок, приймання корму та води);

6.2. Дослідження черепа та хребта (при дослідженні черепа звертають увагу на об'єм, форму, наявність деформацій, температуру шкіри, болісну чутливість, консистенцію кісток, їх цілісність, характер перкусійного звуку; досліджуючи хребет визначають чутливість, температуру, викривленість, цілісність);

6.3. Дослідження органів чуття (дослідження зору - стан зору, витікання з очей, повіки, очне яблуко, райдужна оболонка, зіниця, сітківка; слух досліджують за допомогою звукових подразників, знайомих тварині; нюх - досліджують за допомогою пахучих речовин (ароматне сіно, силос і т.д.); смаковий аналізатор - досліджують реакцію тварини на різні смакові подразники (наприклад велика рогата худоба розрізняє гірке, солодке, кисле, солоне, але перевагу віддає солодкому і негативно реагує на гірке);

6.4. Дослідження чутливості (тактильну чутливість досліджують доторканням яким-небудь предметом до кінчиків волосся холки, спини, черевних стінок; больову чутливість визначають поколюванням шкіри голкою, попередньо закривши тварині очі; температурну чутливість визначають прикладанням до шкіри металевих пластинок, нагрітих до певної температури, або посудин (пробірок) з холодною і гарячою водою;

6.5. Дослідження рухової сфери (при цьому досліджують тонус м'язів, здатність їх до активних рухів і координацію рухів);

6.6. Дослідження рефлексів (поверхневі рефлекс - рефлекс шкіри та слизових оболонок, глибокі рефлекс - рефлекс сухожилків, м'язів і окістя). Досліджують рефлекс нанесенням певного подразника на відповідну ділянку тіла з наступною оцінкою реакції організму.

B. Exsplantationis speciales

1. Дослідження системи крові

а) Визначення фізичних властивостей - кількість крові, питома щільність, швидкість зсідання крові та осідання еритроцитів, рефракція кров'яного згустку;

б) Біохімічний аналіз крові - визначення кількості гемоглобіну, загального білку та його фракцій, загального кальцію, неорганічного фосфору, вітамінів, мікроелементів та ін.;

в) Дослідження морфологічного складу -- підрахунок кількості еритроцитів, лейкоцитів, тромбоцитів, виведення лейкограми;

г) Серологічне і бактеріологічне дослідження крові;

д) Дослідження кісткомозкового пунктату;

2. Дослідження сечі:

а) Макроскопічне дослідження кількість, колір, прозорість, консистенція, запах, відносна щільність (питома вага), водневий показник (рН);

б) Хімічне дослідження - визначення білку, цукру, кетонів, білірубину, крові і кров'яних пігментів;

в) Дослідження осаду сечі.

3. Додаткові дослідження харчотравної системи (зондування, ректальне дослідження, рентгенологічні дослідження, пункція кишечника, дослідження калу (макро-, мікроскопічне, хімічне, бактеріальне та гельмінтологічне).

4. Функціональні дослідження органів і систем (аускультаційна проба з апное, проба з прогонкою, з апное за Шарабріним).

G. Descriptio plena processus pathologici

Описують дані про стан патологічного процесу, вказуючи його локалізацію, вираженість і ознаки: припухлість, його розміри, консистенція; температура - гаряча, холодна; чутливість - болюча, не болюча, втрата чутливості і т.п.

Розділ 4. Diagnosis et diagnosis differentialis

Цей розділ оформляють з урахуванням вище наведених досліджень. Диференціювати захворювання необхідно від подібних, що мають характерні для визначеної групи процесів ознаки. Наприклад, при діагнозі

"абсцес" необхідно диференціювати його від гематоми, новоутворення, кили, кісти, якщо патологічний процес локалізований у відповідній ділянці тіла, ендометрит - за екссудатом і ступенем ураження шарів стінки матки, фасціольоз від парамфістоматидозу, дикроцеліозу, атонії, травматичного перикардиту.

Розділ 5. Prognosis qvo ad vitam et valetudinem completam

Необхідно передбачити можливий перебіг хвороби по відношенню до життя, роботоздатності і відновлення функції органу, який нерідко буває різним. Наприклад: при вивиху плутового суглобу у коня прогноз по відношенню до життя в більшості випадків благополучний, а по відношенню відновлювальної функції -- частіше неблагополучний або сумнівний. З урахуванням багаточислених випадків патології прогноз може бути благополучним, обережним, сумнівним, неблагополучним.

Розділ 6. Decursus morbid et therapia

Записи ведуть щоденно в формі щоденника

Дата	Т		П		Д		Перебіг	Лікування, режим
	Р	В	Р	В	Р	В		
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Заповнюючи 8 графу в день надходження хворої тварини, відмічають дані перебігу хвороби, ознаки і діагностичні дослідження, що вказані у відповідних розділах, або наводять коротко їх перелік. З другого дня лікування необхідно вказувати про перебіг хвороби, ознаки і діагностичні дослідження, так як уже на другий день деякі ознаки можуть зникнути, змінитися або з'явитися нові.

В 9-й графі наводять застосовані процедури і препарати, їх дозу, шляхи введення, рецепти. Вказують: тварина знаходилась на прив'язі, у станку стаціонару, або без прив'язі, або на пасовищі; відмічають склад раціону.

По закінченню курації студент, опрацювавши відповідну літературу з даного питання, повинен проаналізувати отримані в процесі курації дані і дати обґрунтування до постановки діагнозу, вказати патогенез процесу і механізм клінічного проявлення хвороби, механізм дії використаних лікувальних засобів.

Розділ 7.

Розробка протипаразитарних заходів та прогнозування паразитарних хвороб.

Успішна боротьба з інвазійними хворобами можлива за умови проведення комплексу заходів,

1. Описати один із основних протигельмінтозних заходів – дегельмінтизацію. Охарактеризувати яку ви провели дегельмінтизацію: профілактичну, передімагінальну, терапевтичну чи діагностичну.
2. Провести оцінку ефективності антигельмінтиків здійснюють за допомогою двох показників: екстенсефективності (ЕЕ) та інтенсефективності (ІЕ).

ЕЕ – кількість дегельмінтизованих тварин у відсотках, які повністю звільнилися від паразитичних червів.

ІЕ – кількість гельмінтів, які загинули після застосування лікарського засобу, щодо їх загальної кількості до дегельмінтизації, у відсотках.

Описати знищення комах – за допомогою інсектицидів, кліщів – акарицидів.

Розробити заходи що спрямовані на знищення прісноводних моллюсків, організацію водопоею з використання води з артезіанських або глибоких колодязів і зміну пасовищ.

Теми курсових робіт з дисципліни „Паразитологія та інвазійні хвороби тварин”.

I. Хвороби, що викликані трематодозами:

1. Фасціольози жуйних тварин.
2. Фасціолопсоз.
3. Парамфістоматидози тварин.
4. Дикроцеліози.
5. Простогоніmoz птахів.
6. Еуритремоз великої рогатої худоби.
7. Опісторхоз м'ясоїдних.
8. Шистосомоз
9. Аляріоз.
10. Ехіностоматидоз.
11. Диплостомоз.

II. Хвороби, що викликані цестодозами.

12. Цистицеркоз ВРХ.
13. Цистицеркоз овець і кіз.
14. Цистицеркоз тонуїкольний.
15. Ехінококоз ВРХ.
16. Ценуроз церебральний.
17. Монієзіоз жуйних.
18. Ехінококоз свиней.
19. Дипілідіоз м'ясоїдних.
20. Ехінококоз м'ясоїдних.
21. Гіменолепідіози.
22. Теніїдоз м'ясоїдних.
23. Ботріоцефальоз риб.
24. Дифілоботріоз.
25. Альвеококоз лярвальний.

III. Хвороби, що викликані нематодозами.

26. Скрябінемоз.
27. Неоаскароз телят.
28. Трихостронгілідоз.
29. Диктіокаульоз жуйних.
30. Телязіоз жуйних.
31. Трихуроз жуйних.
32. Сетаріоз ВРХ та коней.
33. Парафіляріоз жуйних.
34. Стронгілідоз жуйних.

- 35.Оксіуроз коней.
- 36.Параскароз коней.
37. Парафіляріоз коней.
- 38.Стронгілоїдоз коней.
- 39.Аскарроз свиней.
- 40.Трихінельоз свиней.
- 42.Метастронгільоз свиней.
- 43.Макраканторинхоз.
- 44.Токсокароз м'ясоїдних.
- 45.Дирофіляріоз м'ясоїдних.
- 46.Трихуроз м'ясоїдних.
47. Трихінельоз м'ясоїдних.
- 48.Дракункульоз м'ясоїдних.
- 49.Пасалуроз кролів.
- 50.Гетеракоз птахів.
- 51.Аскарідіоз птахів.
52. Стрептокароз птахів.
- 53.Поліморфоз птахів.
- 54.Філікольоз птахів.
55. Анізакідози.

IV. Хвороби, що викликані найпростішими.

- 56.Бабезіоз ВРХ.
- 57.Бабезіоз ДРХ.
58. Еймеріози ВРХ та ДРХ.
- 59.Токсоплазмоз.
60. Криптоспоридіоз.
- 61.Трихомоноз.
- 62.Трипаносомоз.
- 63.Анаплазмоз ВРХ та ДРХ.
64. Бабезіоз коней.
65. Парувальна хвороба коней.
66. Бабезіоз свиней.
67. Еймеріоз свиней.
- 68.Амебна дизентерія свиней.
- 69.Балантидіоз свиней.
70. Бабезіоз м'ясоїдних.
- 71.Токсоплазмоз м'ясоїдних.
- 72.Саркоцистоз м'ясоїдних.
- 73.Еймеріоз курей.
- 74.Гістомоноз курей.
75. Малярія птахів.
- 76.Еймеріоз кролів.

77.Іхтіофтиріоз.

78.Ноземоз.

IV. Хвороби, що викликані членистоногими.

79.Саркоптоз ВРХ.

80.Псороптоз ВРХ та овець

81. Демодекоз жуйних.

82. Саркоптоз коней.

83.Псороптоз коней.

84. Саркоптоз свиней.

85. Демодекоз свиней.

86.Саркоптоз м'ясоїдних.

87. Демодекоз м'ясоїдних.

88. Псороптоз кролів.

89.Варооз бджіл.

90.Акарапоз бджіл.

91.Гіподермоз жуйних тварин.

92. Естроз овець

93.Сифункулятози.

94.Вольфартіоз.

95.Гастрофільоз коней.

96.Ринестроз коней.

97.Триходектоз м'ясоїдних.

98.Браульоз бджіл.

99. Сенотаїніоз.

100. Сучасні антигельмінтні, інсектоакарицидні, антипротозойні лікарські засоби та їх вплив на імунний статус тварин.

Приклад розрахунку для курсового проекту (роботи)

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 41	до 18	до 41	100

Курсова робота (проект) оцінюється у 100 балів як окремий заліковий кредит.

Приклад критеріїв оцінки курсової роботи (проекту)

Критерії оцінки	Кількість балів
Пояснювальна записка	
Складність, науковість і повнота розкриття теми	15 балів максимально
Аргументованість висновків	8 бали максимально
Актуальність та елемент творчості	6 балів максимально
Стиль, грамотність	6 бали максимально
Якість оформлення	6 бали максимально
Разом	41 бал максимально
Ілюстративна частина	
Доцільність використання наочних матеріалів	6 бали максимально
Якість використаних наочних матеріалів	6 бали максимально
Вміння використовувати наочні матеріали	6 бали максимально
Разом	18 балів максимально
Захист роботи	
Аргументоване доведення проблеми	15 балів максимально
Чіткість, логічність, лаконічність викладання матеріалу	8 балів максимально
Повнота і вичерпність відповідей	6 балів максимально
Культура мовлення	6 бали максимально
Активна кваліфікована участь у веденні дискусії	6 бали максимально
Разом	41 бал максимально
Всього	100 балів максимально

Шкала оцінювання: національна та шкала університету

Сума балів за шкалою університету (за всі види освітньої діяльності)	Оцінка за національною шкалою	
	Курсової роботи	
90-100	Відмінно	Зараховано
75-89	Добре	
60-74	Задовільно	
менше 60	Незадовільно	Не зараховано

Рекомендована література

1. Gosling P. Dictionary of parasitology. Boca Raton: CRC Taylor Francis, 2005. 173 p.
2. Дубова О. А., Феценко Д. В., Згозінська О. А. Методичні поради до підготовки та виконання поточного контролю знань з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин». Житомир, 2020. 33 с.
3. Дубова О. А., Феценко Д. В., Згозінська О. А. Методичні поради до лабораторних занять з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби

тварин» на тему: «Клінічна та лабораторна діагностика інвазійних хвороб». Житомир, 2020. 40 с.

4. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин : підручник / Галат В. Ф. та ін.; за ред. В. Ф. Галата. Полтава : Укрпромторгсервіс, 2012. 338 с.

5. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин : практикум / Галат В. Ф. та ін. Київ : Вища освіта, 2004.

6. Протозойні хвороби м'ясоїдних тварин : навч. посіб. / Дубова О. А. та ін.; за ред. О. А. Дубової. Біла Церква : Білоцерківдрук, 2019. 254 с.

7. Феценко Д. В. Методичні вказівки до проведення навчальної практики із дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин»: для студентів спеціальності 211 «Ветеринарна медицина». Житомир, 2022. 28 с.

8. Феценко Д. В. Методичні рекомендації до проведення лабораторних робіт із дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин» «Основні діагностичні прийоми в дерматології». Житомир, 2023. 26 с.

9. Феценко Д. В., Дубова О. А. Дирофіляріоз: методичні поради до лабораторних занять з «Паразитології та інвазійних хвороб тварин». Житомир: ЖНАЕУ, 2020. 25 с. / 0,82 д.а.

10. Феценко Д. В., Дубова О. А. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби»: для студентів спеціальності 211 «Ветеринарна медицина». Житомир, 2021. 15 с.

11. Феценко Д. В., Дубова О. А. Методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи навчальної дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин»: для студентів спеціальності 211 «Ветеринарна медицина». Житомир, 2021. 39 с.

12. Феценко Д. В., Дубова О. А. Трематоди і трематодози свійських тварин : методичні поради до лабораторних занять з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин. Житомир : ЖНАЕУ, 2019. 36 с

13. Феценко Д. В., Згозінська О. А. Методичні поради на тему «Трихінельоз». Житомир, 2020. 25 с.

14. Зоонозні гельмінтози м'ясоїдних тварин: навчальний посібник / О. А. Дубова, Д. В. Феценко, О. А. Згозінська, А. А. Дубовий; за ред. О. А. Дубової, Житомир, 2024. 182 с.

Допоміжна

1. Атлас гельмінтів тварин / Дахно І. С. та ін. Київ : Ветінформ, 2001. 118 с.

2. Глобальна паразитологія : підручник / Галат В. Ф. та ін. ; за ред. В. Ф. Галата. Київ : ДІА, 2014. 568 с.

3. Феценко Д. В. Методичні рекомендації «Діагностичні та лікувальні процедури при ентормозах свійських тварин» для лабораторних робіт з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби» здобувачам ОС «Магістр» спеціальності 211 «Ветеринарна медицина». Житомир, 2025. 44 с.

4. Феценко Д. В. Методичні рекомендації «Практична ветеринарна арахнологія» для лабораторних робіт з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби» здобувачам ОС «Магістр» спеціальності 211 «Ветеринарна

медицина». Житомир, 2025. 24 с. Інвазійні хвороби риб : навч. посіб. / Стибель В. В. та ін. Житомир : Полісся, 2016. 144 с.

5. Найпоширеніші інвазійні хвороби свійських тварин в Україні / Довгій Ю. Ю. та ін. Житомир: Полісся, 2012. 178 с.

6. Паразитарні та інфекційні хвороби м'ясоїдних тварин / Довгій Ю. Ю. та ін. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Житомир: Полісся, 2016. 320 с.

7. Посібник з інвазійних, інфекційних та незаразних хвороб свиней : навч. посіб. / Довгій Ю. Ю. та ін. ; за ред. Ю. Ю. Довгія. Київ : Урожай, 2010. 328 с.

8. Термінологічний словник з паразитології / Шендрик Л. І. та ін. Житомир : Полісся, 2017. 88 с.

12. Електронні інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційний ресурс (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях тощо) бібліотеки Поліського національного університету, Житомирської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Олега Ольжича (<http://www.lib.zt.ua/>, 10014, м. Житомир, Новий бульвар, (0412) 37-84-33).

2. Інституційний репозитарій Поліського національного університету (наукові статті, навчальні матеріали, матеріали конференцій, комп'ютерні програми, статистичні матеріали, навчальні об'єкти).

3. Всесвітня організація охорони здоров'я тварин (англ. World Organization for Animal Health, Office International des Epizooties, OIE), <https://www.oie.int/>.

4. Terrestrial Animal Health Code, GLOSSARY, <https://www.oie.int/index.php?id=169&L=0&htmfile=glossaire.htm>.